

# Skolhund i Tyresö

Möjligheter, risker, kostnader och kartläggning av  
intresse

Barn- och utbildningsförvaltningen

2020/BUN 0011 041

2021-10-02



## Innehållsförteckning

|          |                                                                      |           |
|----------|----------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1</b> | <b>Ordförandeuppdrag .....</b>                                       | <b>4</b>  |
| 1.1      | Uppdraget om skolhund.....                                           | 4         |
| <b>2</b> | <b>Möjligheter med skolhund .....</b>                                | <b>4</b>  |
| 2.1      | Erfarenheter och forskningsöversikt .....                            | 4         |
| 2.2      | Skolhund i Tyresö.....                                               | 6         |
| 2.3      | Möjligheter med skolhund enligt erfarenheter på Krusboda skola ..... | 7         |
| <b>3</b> | <b>Risker med skolhund .....</b>                                     | <b>8</b>  |
| 3.1      | Vägledning, föreskrifter och allmänna råd.....                       | 9         |
| <b>4</b> | <b>Kostnader.....</b>                                                | <b>10</b> |
| 4.1      | Utbildningen och certifiering.....                                   | 11        |
| <b>5</b> | <b>Kartläggning av intresse för skolhund i Tyresö.....</b>           | <b>11</b> |
| <b>6</b> | <b>Sammanfattning av rapportens resultat .....</b>                   | <b>12</b> |

# 1 Ordförandeuppdrag

## 1.1 Uppdraget om skolhund

Barn- och utbildningsförvaltningen fick den 29 januari 2020 nämndens uppdrag att utreda om det är genomförbart att införa en skolhund i fler skolor i Tyresö kommun. Prioriterade grupper som omnämndes var elever i Tyresös centrala lärstudio och skolors studior och verksamheten i det mobila teamet.

I uppdraget fanns ett antal frågeställningar.

- Vilka förutsättningar finns och vad skulle det krävas för insatser och ekonomiska resurser för att möjliggöra för dessa elever att ges tillgång till en skolhund?
- Finns det intresse och möjlighet att använda en skolhund i arbetet kring problematisk skolfrånvaro inom exempelvis mobila teamet?

I uppdraget föreslogs även en inventering bland skolornas pedagoger om intresse finns för att utbilda sin hund och sig själv.

Innehållet i denna rapport bygger på litteratur kopplad till skolhund samt intervjuer med skolchef, rektor och hundförare/pedagog på Krusboda skola. Kartläggning av intresse för skolhund gjordes efter ett informationstillfälle. Till informationstillfället hade en inbjudan gått till kommunens förskolor, grundskolor och mobila teamet.

## 2 Möjligheter med skolhund

### 2.1 Erfarenheter och forskningsöversikt

I USA och Storbritannien har det funnits läshundar (Readingdogs) i cirka 15-20 år och verksamheten har vuxit de senaste åren. Internationellt har hundar använts i både vård, skola och omsorg sedan många årtionden tillbaka. I Sverige är det fortfarande ovanligt med skolhund, men det förekommer allt oftare på skolor och bibliotek.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> <https://malarhojdensskola.stockholm.se/skolhund-hjalper-barn-att-lasa>

I Tyresös grannkommun Nacka har hundassisterad pedagogik använts på ett antal skolor under de senaste 10 åren för elever i behov av särskilt stöd. I Nacka har en skrift tagits fram som heter ”Ökad skolnärvaro, motivation och delaktighet. Hundassisterad pedagogik som metod för elever med hög skolfrånvaro”. Skriften publicerades i Skolporten 3/2020.(fotnot)  
Erfarenheterna i Nacka är goda och det finns många goda exempel att hämta som handlar om erfarenheter av hundassisterad pedagogik.

I skriften från Nacka görs en genomgång av forskning kring hundassisterad pedagogik. Enligt den finns det flera internationella studier som visar att hundassisterad pedagogik kan öka skolmotivationen och närvarostatistiken. Hundassisterad undervisning i klassrummet ger en ökad glädje, motivation och förbättrad inställning till skolarbete samt ökar samspelet mellan elever och mellan lärare och elever.

Forskningen visar också att barn med ADHD förändras i interaktion med djur. Dessa barn blir lugnare och får en bättre koncentrationsförmåga. Det finns idag både nationella och internationella studier på de goda effekter som djur, och i synnerhet hund, har på oss människor. Hormonet oxytocin utsöndras när vi umgås med och klappar ett djur. Oxytocinet påverkar förmågan till empati, social interaktion, underlättar relationsskapande och bidrar till att inlärning går snabbare då oxytocinet påverkar vårt belöningssystem i hjärnan. Hormonet sänker puls och blodtryck samt bidrar till att sänka stressnivåerna hos oss människor<sup>2</sup>.

I en forskningsöversikt<sup>3</sup> skriven av studenter på det specialpedagogiska programmet vid Göteborgs universitet sammanfattas aktuell och internationellt publicerad forskning kring hund i skolan. Resultatet av studien visade att det finns vetenskapligt stöd för ett arbetssätt med hund i skolan utifrån ett

---

<sup>2</sup> Ökad skolnärvaro, motivation och delaktighet. Hundassisterad pedagogik som metod för elever med hög skolfrånvaro. Skolporten 3/2020.

<sup>3</sup> [https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/59012/1/gupea\\_2077\\_59012\\_1.pdf](https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/59012/1/gupea_2077_59012_1.pdf)

elevhälsoperspektiv. Nyckelfaktorer var minskad stress, förbättrat socialt samspel, förbättrad läsförmåga och ökad inre motivation. Elevernas kognitiva och socioemotionella lärande främjades såväl som fysisk och psykisk hälsa.

## **2.2 Skolhund i Tyresö**

I Tyresö arbetar för närvarande två utbildade hundteam på Krusboda skola. Verksamheten har pågått i cirka två år. Golden retrievern Izzy, 8 år, besöker skolan tre dagar i veckan för att arbeta tillsammans med sin matte som har 30 procent skolhundsverksamhet i sin tjänst. Verksamheten med Izzy sker i ett eget rum med egen ingång och eleverna kommer enskilt eller i mindre grupper till Izzy. Den andra skolhunden, Aska, arbetar tillsammans med sin matte fyra dagar i skolan och finns då i en särskild kommunal undervisningsgrupp/lärstudio för elever som går i årskurserna 1-6.

Tidigare har skolhunden Mozzie arbetat på Bergfotens skola, men den verksamheten upphörde i och med att Mozzies husse valde att avsluta sin tjänst på skolan.

Rektor på Krusboda skola fattar beslut om vilka elever som får träffa Izzy efter samråd med elevhälsoteamet. I beslutet ingår att utforma ett åtgärdsprogram med de aktiviteter som eleven ska ha med hunden och om besöket sker enskilt eller tillsammans med andra elever. Vårdnadshavare ska ge sitt medgivande för att barnet ska få träffa Izzy.

I dokumentet "Kvalitetssäkring hund i skolan i Tyresö kommun" beskrivs att ett pedagogiskt hundteam används som stöd i olika skolämnen för att eleven ska nå de olika kunskapskraven. Tyresö kommun använder sig av ett framtaget material som Nätverket för pedagogiska tjänstehundar i Stockholms län sammanställt. Hundteamet ska vara ett allmänt motivationshöjande pedagogiskt verktyg, som stimulerar till rörelse, stärker samspel, koncentration och relationer samt ger stöd vid psykisk ohälsa och problematisk skolfrånvaro. Hundteamet ska även ge trygghet vid utflykter och delta i rastaktiviteter och mycket annat.

### **2.3 Möjligheter med skolhund enligt erfarenheter på Krusboda skola**

Både rektor och pedagoger på Krusboda skola lyfter fram många positiva effekter av elevernas besök hos skolhunden. Varje termin gör hundförare/pedagog en utvärdering tillsammans med elever och vårdnadshavare. I utvärderingarna framkommer att arbetet med skolhund positivt gynnar deltagande elevers läsutveckling. Högläsning för hund på skolan är både enligt rektor och hundförare/pedagog en framgångsrik och viktig metod för att knäcka läskoden, särskilt för en elev som har försenad språkutveckling.

Enligt pedagogerna på Krusboda skola lyssnar skolhunden uppmärksamt på högläsning och ställer inga krav på eleven, som känner glädje och trygghet i kontakten med skolhunden. Högläsning inför klassen kan hämma läsutvecklingen och eleven kan uppfatta högläsningen som ett obehagligt moment. Det är också nervöst att läsa inför klassen och en elev kan få negativa kommentarer och gester vid föreläsning. Hunden dömer inte och föreläsningar passerar obemärkt förbi. Skolhunden träffar förutom elever som behöver lästräna också elever som behöver hjälp med att räkna matematik och öva glosor.

Eleverna gör regelbundna promenader med skolhundarna i skolans omgivningar. Hundarna ger eleverna trygghet när de lämnar skolan och hunden lockar fram prat och socialt samspel mellan deltagarna, något som en vuxen inte alltid lyckas med. Enligt rektor är hunden en utmärkt ”öppnare”. Elever som annars inte brukar röra på sig följer gärna med på promenaderna och får på så sätt fysisk aktivitet för att orka mera i skolan. Skolhundens påverkan på utåtagerande elever har också visat sig vara positivt i samband med promenaderna. Hunden överför sitt lugn på eleven som släpper sitt utåtagerande beteende. Under promenaderna hjälper hunden till att skapa relationer och tillit. Med hunden är det här och nu som gäller och det finns inga krav på prestationer. Detta enligt pedagogerna på Krusboda skola. Under promenaderna tränas motorik, koordination och kondition. Skolhunden

öppnar upp för samtal vid exempelvis konflikthantering. I intervjuerna med rektor och hundförare/pedagog framkommer också att skolhunden har hjälpt till vid hemmasittarproblematik. I inskolnings- och besökssammanhang har skolhunden visat sig vara en framgångsfaktor för att skolan ska kunna locka fler elever att söka sig till skolan.

### **3 Risker med skolhund**

Risker med skolhund som bör lyftas fram är allergier, hygien säkerhet, rädslor för hund, samt kulturella aspekter som gör att en hund i skolan kan påverka eleven negativt. Skolverket skriver på sin hemsida att hundar eller andra djur inte har en naturlig plats i skolan. Skolverket anser att ”även om läshundar skulle visa sig ge positiva effekter för vissa elever med särskilda behov behöver skolan ta hänsyn till att det kan finnas elever som av olika anledningar inte kan eller vill vistas i närheten av hundar i skolan. En elevs stödinsatser kan därför inte innebära att en annan elevs rätt till utbildning åsidosätts eller att arbetsmiljön försämras.” Skolverket förbjuder inte hund i skolan men om hundar ska arbeta i skolan måste riskanalys utifrån bland annat allergi göras innan. Behoven hos elever med allergi respektive andra funktionsnedsättningar får inte ställas mot varandra.

Det går det inte att garantera att elev eller pedagog med mycket allvarlig allergi inte kommer påverkas av att det finns en hund i skolbyggnaden. Trots separata ingångar och ingen direktkontakt med hunden kan allergener överföras via kläder om exempelvis någon elev träffat hunden under en lektion. Det finns många djurallergener som inte syns, som till exempel hårstrån som fastnar i en matta och kan sitta kvar i flera år efter att hunden lämnat lokalen. Sex procent av tolv-åringarna har pälsdjursallergi och bland den vuxna befolkningen är förekomsten mellan 15 - 20 procent. I arbetsmiljölagen framgår att det i arbetsgivarens arbetsmiljöarbete ska bedömas om hunden utgör en risk för ohälsa.

Det går inte heller att till 100% säkerhetsställa att hunden sin utbildning till trots inte kan komma att agera ut mot elever exempelvis vid trängda situationer. Det är viktigt att poängtera att om en hund pressas i sitt uppdrag kan detta skapa oro för hunden och i värsta fall fara för de som möter hunden, då en pressad hund i värsta fall kan göra utfall och bita en elev. Det är upp till läraren/hundföraren att ständig läsa av situationer och signaler som kan tyda på hunden på olika sätt inte klarar sitt uppdrag och anpassa situationen. En hund är en individ och det är viktigt att hundföraren verkligen känner sin hund och har kunskap om hundars beteenden. Hunden kan också utsättas för skador av elever på grund av exempelvis oaksamhet eller rädsla.

### **3.1 Vägledning, föreskrifter och allmänna råd**

När det gäller allergier och hygien finns vägledning att tillgå hur man ska tänka på allergier, hygien och säkerhet. Bland annat har Astma och Allergiförbundet tillsammans med flera andra organisationer har tagit fram en vägledning för arbetande hundar i skolan utifrån främst elevens perspektiv.

Jordbruksverket har tagit fram föreskrifter och allmänna råd om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien. Innan arbetet med hund kan påbörjas på en skola behöver arbetsmetoden vara väl förankrad hos skolans ledning och personal. Arbetsmiljön bör ses över och en riskanalys för hund och deltagare behöver göras samt en anmälan till Länsstyrelsen. Noggranna rutiner och riktlinjer om hygien, säkerhet och djurskydd behöver upprättas. I arbetet med hund följer Jordbruksverket de rutiner och riktlinjer som Socialstyrelsen har tagit fram i dokumentet "Hundar i vård och omsorg-vägledning till gällande regelverk" i samarbete med Arbetsmiljöverket, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (Socialstyrelsen 2014).

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund (SMOHF) är en tillsynsmyndighet som arbetar med kontroll av sådant som kan påverka miljön och människors hälsa i medlemskommunerna Haninge, Nynäshamn och Tyresö. Enligt SMOHF finns inget generellt förbud mot att ha hund i skolan, men det finns saker att tänka på om en skolhund vistas bland elever i den pedagogiska

verksamheten. Det gäller att ha en bra egenkontroll av allergifrågorna och att kunna visa hur man förebygger att någon elev får allergiska besvär. Det gäller såväl allergener från hund som tas med från hemmet till skolan som om man planerar att ha en hund i skolan.

Skolan måste kunna redovisa hur man säkerställer att elever och barn inte utsätts för risk för ohälsa i sin inomhusmiljö. Miljöbalken ställer krav på egenkontroll. Under 2021 och 2022 kommer SMOHF att ha fokus på allergier i sitt tillsynsarbete.

Nätverket för pedagogiska tjänstehundar i Stockholms län har tagit fram dokumentet ”Kvalitetssäkring av hund i skolan i Tyresö kommun”.

Dokumentet vänder sig till huvudmän, skolledare och pedagoger som arbetar praktiskt med hundassisterad pedagogik. Dokumentet ska ge vägledning vid tillämpningen av riktlinjer från Socialstyrelsen för att kvalitetssäkra arbetet med pedagogiska tjänstehundar.

## **4 Kostnader**

Det tar cirka ett till ett och ett halvt år att utbilda ett hundteam (förare och hund). Kostnaden för att utbilda ett hundpedagogteam kan variera. Detta beror på att det finns många utförare av utbildning och privata aktörer att välja bland, som har olika prissättning. Snittkostnaden är cirka 20 000 kronor för ett hundteam. För skolan tillkommer även kostnad för vikarie under den tid som hundförare/pedagog är borta från sitt arbete. Uppskattningen är att frånvaro som behöver täckas upp av vikarie är 5 procent på en heltidstjänst, om detta sker på pedagogens arbetstid. Om utbildningen sker på arbetstid skulle snittkostnaden för vikarie bli cirka 34 000 kronor inklusive sociala avgifter per år (räknat på en heltidslön på 40 000 kronor) eller totalt 51 000 kronor per pedagog under de 18 månader som utbildningen pågår. Det finns inte någon garanti för att en lärare stannar kvar på sin tjänst på skolan efter utbildningen. Andra kostnader som tillkommer kan vara eventuella anpassningar av lokaler och utrustning till lokalen. Ytterligare budget kan även vara för exempelvis

hundgodis, leksaker, tuggben, bajpåsas m.m. På Krusboda skola är den budgeten 1000 kr per läsår. Mat och försäkring betalar varje hundförare själv.

Hundteamet Izzy som nu finns på Krusboda skola har utbildats som hundpedagogteam och kostnaden för utbildningen delades mellan hundförare/pedagog och den förra skolan i Nacka som hundförare/pedagog arbetade på tidigare.

#### **4.1 Utbildningen och certifiering**

Det finns ingen central organisation som reglerar kursinnehåll och kurslängd. Det finns ett antal olika utbildningar och benämningar och kvaliteten varierar. Innan hunden deltar i en utbildning ska den lämplighetstestas vid cirka ett års ålder. Testet ska ta reda på om hunden är lämplig att arbeta med barn och unga. Bland annat testas hundens ögonkontakt med andra, om den lyssnar på kommandon när andra tilltalar hunden, hur hunden reagerar när den blir klappad.

Utbildningen ges på distans och har inslag av fysiska träffar. I utbildningen kan ingå praktik hos ett annat hundteam. Efter avslutad utbildning måste hunden och föraren genomgå certifiering med godkänt resultat. Föraren får en legitimation och diplom efter att examinatorn följt hundteamets arbete under en halvdag på skolan. Hund och förare arbetar alltid i team och för att säkerställa att kvalitet och lämplighet kvarstår kvalitetstestas hundteamet regelbundet och teamets id-handling uppdateras i regel vartannat år. Hunden bär ett tjänstetäcke under sitt arbete för att tydliggöra uppgiften för hunden men också för att det ska synas för berörda att hunden arbetar.

### **5 Kartläggning av intresse för skolhund i Tyresö**

För att ta reda på vilket intresse det finns för skolhund i barn- och utbildningsförvaltningens verksamheter i Tyresö, deltog drygt 20 skolledare, lärare och specialpedagoger på ett informationsmöte om skolhunden som hölls

den 20 maj via skype. Inbjudan till informationsmötet hade gått ut till de kommunala förskolorna, grundskolorna och mobila teamet. De som inte kunde delta i informationsmötet fick möjlighet att se inspelning av mötet i efterhand.

Den efterföljande kartläggningen visade att tre enheter är intresserade att arbeta med skolhund, nämligen förskolan Loket, Stimmets skola och Tyresö skola. På Lokets förskola var det ett hundteam som skulle vilja utbilda sig och sedan jobba ca 10-20 procent med barn i 4-5 årsålder i olika utomhusaktiviteter. På Stimmets skola visade tre pedagoger intresse för att utbilda sina hundar. Ett hundteam är redan under utbildning med egen finansiering. På Tyresö skola finns intresse från en pedagog men det var ännu oklart vilken hund som i så fall skulle vara aktuell.

## **6 Sammanfattning av rapportens resultat**

Forskning och erfarenheter från skolhundsverksamhet visar på många positiva effekter, inte bara för elever i behov av särskilt stöd utan också för elever som behöver stärka sin självkänsla, komma tillbaka till skolan, knäcka läskoden med mera. I Tyresö praktiseras skolhund redan på Krusboda skola och enligt rektor är erfarenheterna goda.

Det råder inget generellt förbud mot hund i skolan och det finns handledning och riktlinjer från myndigheter, föreningar för att förebygga risker. Dock består ändå riskfaktorer som allergier, hygien, säkerhet och rädsor. Dessa kan exempelvis inte garanteras att en elev eller pedagog med allvarlig allergi inte skulle påverkas negativt av att en hund i skolan.

I kartläggningen av intresse för skolhund visade det sig att tre verksamheter är intresserade av använda skolhundar i sin undervisning, totalt fem hundteam. För att detta ska bli möjligt behöver verksamheterna hjälp med finansieringen. Behoven behöver lyftas i den årliga behovsanalysen om en riktad satsning ska göras. Det finns ett likvärdighetsperspektiv att ta hänsyn till. Alla skolor skulle idag inte ha möjlighet att bedriva verksamhet med skolhund, trots finansiering, då inte förutsättningarna finns i form av hundteam och intresse.

